

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียน ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสวนทุเรียนของเกษตรกรในตำบลทรายขาว ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 และเพื่อเสนอแนวทางการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 โดยผู้ให้ข้อมูลหลักการ จำนวนทั้งสิ้น 18 คน ใช้เกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง จากเกษตรกรเจ้าของสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว ที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน 10 ปีขึ้นไป โดยเลือกเก็บข้อมูลกับเกษตรกรที่ยินดีให้ข้อมูล และการสนทนา ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวนทั้งสิ้น 8 คน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและพบว่าเป็นตัวแทนเกษตรกรเจ้าของสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว ที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียนเป็นอย่างดี เป็นผู้นำเกษตรกรและเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรสวนทุเรียนในพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

เกษตรกรเจ้าของสวนทุเรียนที่ยินดีให้ข้อมูล จำนวน 18 คน มีอายุระหว่าง 33-85 ปี มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสบการณ์การทำสวนทุเรียนส่วนใหญ่ 21-30 ปี ขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนมีตั้งแต่ 1-10 ไร่ มีระบบการปลูกทุเรียนมี 2 ลักษณะ คือ ปลูกทุเรียนชนิดเดี่ยวและปลูกทุเรียนร่วมกับไม้ผลอื่น ได้แก่ ลองกอง เงาะ มะพร้าว และมังคุด เกษตรกรมีรายได้จากการทำสวนทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมาส่วนใหญ่ 20,001-50,000 บาท/ปี และ 90,001-120,000 บาท/ปี มีรายจ่ายจากการทำสวนทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมาส่วนใหญ่ 5,001-5,000 บาท/ปี และ 10,001-20,000 บาท/ปี และมีรายได้รวมภาคเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรตั้งแต่ 30,000-400,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ทั้งนี้ข้อมูลแต่ละด้านของเกษตรกรมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับจำนวนพื้นที่สวนทุเรียนและการบริหารจัดการของเกษตรกรแต่ละราย

ทั้งนี้พบว่าเกษตรกรเจ้าของสวนทุเรียนที่ยินดีให้ข้อมูล ทั้งหมด 18 คน ที่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติด้านรายได้ โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดคุณสมบัติเกษตรกร 4.0 หรือ Smart Farmer เกษตรกรต้องมีรายได้จากการทำเกษตรของ

ครัวเรือนไม่ต่ำกว่า 180,000 บาท/ครัวเรือน/ปี มีเกษตรกรที่ผ่านคุณสมบัติด้านรายได้ จำนวน 5 คน และเกษตรกรที่ไม่ผ่านคุณสมบัติด้านรายได้ จำนวน 13 คน

2. การบริหารจัดการสวนทุเรียนของเกษตรกรในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

การบริหารจัดการสวนทุเรียนของเกษตรกรในตำบลทรายขาวอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรเจ้าของสวนทุเรียน ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรในการบริหาร 8 M's ประกอบด้วย 1.แรงงาน 2. เงินทุน 3. วัสดุอุปกรณ์ 4. การจัดการ 5. เครื่องจักรกล 6. การตลาด 7. ขวัญกำลังใจ และ 8. ข้อมูลข่าวสาร สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านแรงงาน

เกษตรกรมีการบริหารด้านแรงงานในการทำสวนทุเรียน โดยใช้แรงงานในครัวเรือน ในลักษณะร่วมกันดูแลสวนและการแบ่งหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละคน และมีการจ้างแรงงานชั่วคราวในช่วงฤดูกาลเท่านั้น ซึ่งเป็นแรงงานภายในชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญ คือ การตัดแต่งกิ่ง การโยนกิ่ง และการเก็บเกี่ยวผลผลิต

2.2 ด้านเงินทุน

การทำสวนทุเรียนเกษตรกรจะใช้เงินทุนของตนเอง เป็นรายได้จากการขายทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมาและจากภาคการเกษตรอื่น ๆ ผลผลิตในแต่ละปีสามารถคืนทุนได้และได้รับกำไรจากการจำหน่ายทุเรียน ในการลงทุนทำสวนครั้งแรกใช้เงินทุนจำนวนมาก ซึ่งมีค่าใช้จ่ายหลัก ๆ คือ ไร่ดิน ขุดสระ น้ำในแปลง ต้นพันธุ์ทุเรียน เครื่องสูบน้ำ การวางระบบให้น้ำแบบสปริงเกอร์ รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปุ๋ย ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าแรงงานกรณีมีการจ้างแรงงาน

2.3 วัสดุอุปกรณ์

เกษตรกรมีอุปกรณ์การจัดสวนพื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ จอบ เสียม ถังน้ำ สายยาง กรรไกร ตัดแต่งกิ่ง ทั้งนี้เกษตรกรมีความเพียงพอและมีความสะดวกในการใช้งาน เพราะเหมาะสมกับแปลงเกษตรของตนเอง ทั้งนี้มีปัจจัยการผลิตในการดูแลต้นทุเรียน ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยชีวภาพ และปุ๋ยเคมี

2.4 การจัดการ

การจัดการในการทำสวนทุเรียนเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้เกิดการวางแผนเพื่อให้การทำสวนทุเรียนสามารถให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ดังนี้ 1. วิธีการปลูกต้นทุเรียน ปัจจุบันเกษตรกรมีแนวทางการจัดการสวนแบบใหม่เพื่อความอยู่รอดและยั่งยืน มีวิธีการปลูกทุเรียนระยะห่าง 10×10 เมตร และปลูกระยะห่าง 8×8 เมตร 2. มีการให้น้ำระยะพัฒนาผล เกษตรกรมีการให้น้ำสม่ำเสมอหรือให้น้ำทุกวันในช่วงเช้าวันละครั้ง

ชั่วโมง โดยให้น้ำด้วยระบบสปริงเกอร์ 3. มีการให้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ในช่วงระยะหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ระยะแตกใบอ่อน และระยะพัฒนาผลผลิต 4. มีการตัดแต่งกิ่งเพื่อควบคุมทรงพุ่ม จะทำการตัดแต่งกิ่งครั้งใหญ่ปีละ 1 ครั้ง เป็นระยะหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต และ 5. มีการเก็บเกี่ยวผลผลิต สำหรับทุเรียนพันธุ์หมอนทองมีการกำหนดหลังจากดอกบาน 120-130 วัน

2.5 เครื่องจักรกล

เกษตรกรมีเครื่องมือเทคโนโลยีเป็นของตนเอง ได้แก่ เครื่องตัดหญ้า เครื่องพ่นยา มอเตอร์สูบน้ำ เครื่องพ่นยาแรงสูง ระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ ทั้งนี้เครื่องจักรกลที่นำมาใช้ ได้แก่ รถแบ็คโฮ และทางสำนักงานเกษตรสนับสนุนเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องตรวจสภาพดิน ซึ่งโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ในภาคการเกษตรเป็นการนำเครื่องมือเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเกษตรมากขึ้น เพื่อลดและแรงงานคนและลดต้นทุนการผลิต ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีเครื่องมือเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลการเกษตรใหม่ ๆ ในการทำสวนทุเรียน ได้แก่ รถกระเช้าสำหรับการตัดแต่งกิ่ง รถตัดหญ้าแบบนั่ง แอร์บลาส (ใช้สำหรับการพ่นสารเคมี) เครื่องใส่ปุ๋ย และรถแทรกเตอร์พวงท้ายแขนสเปรย์พ่นสารเคมี แต่ในพื้นที่เกษตรกรยังไม่มีนำมาใช้ เนื่องจากปัจจัยด้านความพร้อมของพื้นที่แปลงเกษตรที่มีระยะห่างของต้นทุเรียนไม่แน่นอน และปัจจัยด้านเงินทุน

2.6 การตลาด

เกษตรกรมีการรวมกลุ่มขายผลผลิต คือ กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนทรายขาว เป็นการรวมกลุ่มขายผลผลิตในรูปแบบเกษตรแปลงใหญ่ ซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มีการส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยที่มีผลผลิตทางการเกษตรชนิดเดียวกันและในพื้นที่เดียวกัน ให้มีการรวมกลุ่มขายผลผลิตเพื่อให้เกษตรกรสามารถร่วมกันบริหารจัดการตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการขาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำเกษตรสามารถลดต้นทุนการผลิตและเป็นการเพิ่มรายได้ของเกษตรกร ทั้งนี้ในพื้นที่เกษตรกรมีการขายทุเรียนให้พ่อค้าคนกลาง ขายที่ตลาดในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียงหรือขายบริเวณหน้าบ้านของตนเอง ปัจจุบันเกษตรกรมีการเพิ่มช่องทางการตลาดโดยขายทุเรียนผ่านตลาดออนไลน์ และมีการเปิดสวนเพื่อการท่องเที่ยว เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถมาซื้อทุเรียนที่สวนและได้สัมผัสวิถีชีวิตของเกษตรกร

2.7 ขวัญกำลังใจ

การทำสวนทุเรียนขวัญกำลังใจมีความสำคัญที่จะเป็นแรงผลักดันให้เกษตรกรมีแรงจูงใจในการทำสวนต่อไป ซึ่งเกษตรกรมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและมีความพร้อมที่จะอาชีพทำเกษตรที่มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษ ปัจจุบันเกษตรกรมีการรวมกลุ่มขายผลผลิต มีการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มคุณภาพของทุเรียนเป็นเกรดพรีเมียมส่งผลให้สามารถขายทุเรียนในราคาที่สูงโดยมีตลาดรองรับ ซึ่งทางกลุ่มมีเกณฑ์และข้อตกลงในการรับซื้อทุเรียนจากสมาชิกในมาตรฐานเดียวกัน ทำให้เกษตรกรมีกำลังใจในการพัฒนาคุณภาพของทุเรียนและพอใจรายได้จากการขายทุเรียน

2.8 ข้อมูลข่าวสาร

เกษตรกรมีการติดตามและได้รับข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต การจัดประชุมของกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนทรายขาว สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี และเครือข่ายเกษตรกรสวนทุเรียนจากจังหวัดชุมพร จันทบุรี และนนทบุรี ทั้งนี้ทางกลุ่มแปลงใหญ่ฯ มีการนำแอปพลิเคชันไลน์ เพื่อใช้ติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกกลุ่ม เกี่ยวกับการดูแลสวนทุเรียนให้มีประสิทธิภาพ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1. คุณสมบัติของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 และ 2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 สรุปได้ดังนี้

3.1 คุณสมบัติของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0

3.1.1 เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องที่อยู่

เกษตรกรส่วนใหญ่ถูกรับเชิญเป็นวิทยากรเกี่ยวกับการเกษตร ในด้านการดูแลสวนทุเรียน การขยายพันธุ์ทุเรียนด้วยวิธีการเสียบยอดและวิธีการทาบกิ่ง การทำปุ๋ยหมัก และเป็นวิทยากรเกี่ยวกับเกษตรแปลงใหญ่เกี่ยวกับการรวมกลุ่มขายผลผลิต สำหรับเกษตรกรที่ไม่เคยถูกรับเชิญเป็นวิทยากรสามารถให้คำปรึกษาและคำแนะนำกับเกษตรกรรายอื่นได้เกี่ยวกับการทำสวนทุเรียน ทั้งนี้สวนทุเรียนในพื้นที่ส่วนใหญ่สามารถเป็นต้นแบบให้กับคนที่สนใจเกี่ยวกับการทำสวนทุเรียน โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ และเครือข่ายเกษตรกรจากพื้นที่อื่น มาศึกษาดูงานที่สวนทุเรียนของเกษตรกร ซึ่งสวนทุเรียนในพื้นที่ได้รับเลือกเป็นศูนย์เรียนรู้ในโครงการของโรงเรียนในชุมชนและศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอโคกโพธิ์ (กศน.)

3.1.2 เกษตรกรมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ

เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี สำนักงานพัฒนาที่ดิน สำนักงานชลประทานจังหวัดปัตตานี และโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และสามารถเข้าถึง

ข้อมูลผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือของตนเอง เพื่อสืบค้นข้อมูลและเปิดคู่มือที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเกษตร เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำสวนทุเรียนของตนเอง อีกทั้งมีการบันทึกข้อมูลเพื่อกำหนดวันเก็บเกี่ยวผลผลิต และมีการบันทึกรายจ่ายและรายได้จากการขายทุเรียนแต่ละปี เพื่อวางแผนจากการทำสวนทุเรียนในปีถัดไป

3.1.3 เกษตรกรมีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด

เกษตรกรมีการลดต้นทุนการผลิตโดยการทำปุ๋ยใช้เอง ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ และมีการลดต้นทุนด้านแรงงานภายนอกโดยใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก และจ้างแรงงานภายนอกในช่วงฤดูกาลเท่านั้น และใช้เงินทุนของตนเองในการทำสวนทุเรียน เป็นรายได้จากการขายทุเรียนและจากภาคการเกษตรอื่น ๆ ทั้งนี้การดูแลทุเรียนให้มีคุณภาพ เกษตรกรได้คิดค้นนวัตกรรมใหม่คือ หมวกทุเรียน เป็นอุปกรณ์เพื่อป้องกันศัตรูพืช (กระรอกบิน) ที่เข้าทำลายผลผลิตในช่วงใกล้เก็บเกี่ยว ทั้งนี้การเชื่อมโยงการผลิตและการตลาด เกษตรกรมีการรวมกลุ่มขายผลผลิต ขายด้วยตนเองบริเวณหน้าบ้านหรือตลาดในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ขายทุเรียนผ่านตลาดออนไลน์ และมีการเปิดสวนเพื่อการท่องเที่ยว ในช่วงฤดูกาลของทุเรียนมีนักท่องเที่ยวมาชมสวนและซื้อทุเรียน ซึ่งเป็นช่องทางการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร นอกจากนี้เกษตรกรมีการจัดการของเหลือจากการขายทุเรียนมาแปรรูปเป็นทุเรียนกวน

3.1.4 เกษตรกรมีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค

เกษตรกรมีความรู้และได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP GMP และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จากการค้นหาข้อมูลด้วยตนเอง และจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี และกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนทรายขาว โดยมีการจัดอบรมเกษตรกรในพื้นที่ ปัจจุบันเกษตรกรมีการปฏิบัติตามกระบวนการผลิตที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐาน GAP GMP และเกษตรอินทรีย์

3.1.5 เกษตรกรมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

การทำสวนทุเรียนในกระบวนการผลิตเกษตรกรมีกระบวนการที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกษตรกรไม่เคยเผาตอซังหรือเผาของเหลือจากการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่สวนทุเรียน เพราะส่งผลเสียต่อต้นทุเรียนและพื้นที่บริเวณสวนทุเรียน ในกระบวนการผลิตเกษตรกรมีการลดใช้ปุ๋ยเคมี และใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ การกำจัดศัตรูพืชจะไม่ใช้สารเคมีหรือยาฆ่าแมลง ทั้งนี้เกษตรกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน มีความร่วมมือเป็นอย่างดี มีการช่วยเหลือสนับสนุนด้านเงินทุนและแรงงาน ได้แก่ งานมัสยิด งานตาดิกา งานปีใหม่ งานสงกรานต์ ทำบุญเดือนสิบ กิจกรรมปลูกต้นไม้ กีฬาสานสัมพันธ์ในชุมชน เป็นต้น

3.1.6 เกษตรกรมีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร

เกษตรกรมีความสุขกับการทำเกษตรและพอใจรายได้จากการขายทุเรียนทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความภูมิใจที่สามารถมีการรวมกลุ่มขายผลผลิตในพื้นที่ คือ กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนทรายขาว เกษตรกรมีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพเกษตร ด้วยการทำเกษตรในแปลงด้วยตนเอง และมีการหาความรู้เพิ่มเติมและพัฒนาศักยภาพของตนเองตลอดเวลา เพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการผลิตทางการเกษตรให้ดีขึ้น ทั้งนี้มีการสืบทอดพื้นที่ทำเกษตรและอาชีพเกษตรจากบรรพบุรุษ และมีแนวคิดที่จะส่งต่อพื้นที่ทำเกษตรให้กับ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้และทำเกษตรร่วมกับลูกหลานในวันหยุดหรือช่วงปิดเทอม อีกทั้งมีความภูมิใจในพื้นที่ตำบลทรายขาว เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้งน้ำและดิน เหมาะแก่การเพาะปลูก สามารถปลูกพืชได้หลากหลายและให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ได้แก่ ทุเรียน กล้วย ลองกอง มังคุด มะพร้าว เป็นต้น

3.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก สรุปได้ดังนี้

3.2.1 ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียน

การปรับตัวของเกษตรกรตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านการลดต้นทุนการผลิต ด้านการลดต้นทุนด้านแรงงาน ด้านการตลาด และด้านความสำเร็จในการทำเกษตร สรุปได้ดังนี้

ด้านความรู้

การปรับตัวด้านความรู้ของเกษตรกรมีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำเกษตรตลอดเวลา ปัจจุบันเกษตรกรมีหาความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เกษตรกรมีการบูรณาการความรู้จากประสบการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรชาญชาวบ้าน และความรู้วิชาการ การอบรม และจากการศึกษาดูงานพื้นที่อื่น เพื่อปรับรูปแบบการทำสวนทุเรียนให้เหมาะสมกับพื้นที่และเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ด้านการลดต้นทุนการผลิต

เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต เป็นขั้นตอนหนึ่งของเกษตรกร 4.0 มีการเน้นแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ ซึ่งเกษตรกรมีความรู้และได้รับการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้

ปุ๋ยให้เกิดประโยชน์กับต้นทุเรียนมากที่สุด เพื่อให้ทุเรียนสามารถให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ โดยการทำปุ๋ยใช้เอง คือ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ และลดการใช้ปุ๋ยเคมี จากเดิมเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียว ทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้

ด้านการลดต้นทุนด้านแรงงาน

เกษตรกรสามารถลดต้นทุนด้านแรงงาน โดยลงมือทำเกษตรด้วยตนเองและใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก และมีการจ้างแรงงานภายนอกในช่วงฤดูกาลเท่านั้น ปัจจุบันการทำสวนทุเรียนมีการนำเครื่องมือเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลมาใช้ในกระบวนการผลิตเพื่อทดแทนแรงงานคนคือ รถกระเช้า เพื่อใช้ในการตัดแต่งกิ่งต้นทุเรียนที่สูง ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและลดแรงงานคนได้ แต่ในพื้นที่ยังไม่มีการนำมาใช้ เพราะในพื้นที่เกษตรกรมีการจ้างแรงงานหรือเกษตรกรตัดแต่งกิ่งด้วยตนเองและถ้าต้นทุเรียนสูงมาก เกษตรกรจะปล่อยให้สูงตามธรรมชาติ

ด้านการตลาด

เกษตรกรสามารถปรับตัวตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 เป็นการเปลี่ยนจากโมเดลเศรษฐกิจเป็น “การทำน้อยได้มาก” เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่ม ทั้งนี้เกษตรกรมีการปรับตัวด้านการตลาด โดยการรวมกลุ่มขายผลผลิต คือ กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนทรายขาว ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มขายผลผลิต ในรูปแบบเกษตรแปลงใหญ่ เพื่อให้เกษตรกรมีอำนาจในต่อรองราคาสินค้า ภายใต้การสนับสนุนและบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ ทางกลุ่มมีตลาดรองรับ คือ ห้างท็อปซูเปอร์มาร์เก็ต และผู้ประกอบการอื่น ๆ อีกทั้งในช่วงฤดูกาลของทุเรียนทางกลุ่มมีการออกบูธเพื่อประชาสัมพันธ์และขายทุเรียน ซึ่งได้รับการตอบรับอย่างดีจากผู้บริโภค เพราะปัจจุบันทุเรียนทรายขาวเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เกษตรกรมีการเปิดช่องทางการตลาดโดยมีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ให้เกิดประโยชน์ คือ โทรศัพท์มือถือ มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อขายผลผลิตทางออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชันไลน์และเฟซบุ๊ก เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่มลูกค้าออนไลน์ที่ติดตามได้ทราบถึงรายละเอียดและพัฒนาการของทุเรียน ซึ่งจะมีกลุ่มลูกค้าสั่งจองล่วงหน้า และอีกหนึ่งช่องทางการตลาดที่มีความโดดเด่นของพื้นที่ คือ เกษตรกรมีเปิดสวนเพื่อการท่องเที่ยว เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบท่องเที่ยวเชิงเกษตรในช่วงฤดูกาลของทุเรียน สามารถเข้าชมสวนทุเรียนและซื้อทุเรียนจากสวนเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและเกษตรกรอีกทั้งเป็นการสัมผัสวิถีชีวิตของเกษตรกรอีกด้วย

ด้านความสำเร็จในการทำเกษตร

การทำเกษตรในพื้นที่ที่มีการสืบทอดพื้นที่เกษตรและอาชีพเกษตรจากบรรพบุรุษ เกษตรกรมีความคุ้นเคยในการทำเกษตรตั้งแต่เด็ก ทำให้มีความสุขเพราะมีใจรักกับการทำเกษตร จึงทำให้เกิดความทุ่มเทและเอาใจใส่ในการทำเกษตร มีประสบการณ์สามารถเข้าใจธรรมชาติและระบบนิเวศ ดิน

น้ำ สภาพอากาศ ในพื้นที่ตนเอง เพื่อปรับปรุงแบบการทำเกษตรให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การทำเกษตรสามารถเป็นรายได้หลักของครัวเรือนเกษตรกร

3.2.2 ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียน

การปรับตัวของเกษตรกรตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียน ประกอบด้วย ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ สรุปได้ดังนี้

ด้านเทคโนโลยี

การปรับตัวของเกษตรกรด้านเทคโนโลยี เกษตรกรมีการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เทคโนโลยีที่เกษตรกรในพื้นที่กำลังให้ความสนใจ คือ เครื่องวัดเปอร์เซ็นต์ความสุก แก่ อ่อน ของทุเรียน การใช้งานมีความสะดวกเวลาตัดแยกทุเรียนเพื่อส่งออกให้ลูกค้า สามารถแยกได้ว่าทุเรียนชุดไหนจะส่งก่อนหรือหลัง ส่วนเทคโนโลยีการให้น้ำ เกษตรกรให้น้ำต้นทุเรียนด้วยระบบสปริงเกอร์ จากเดิมให้น้ำด้วยสายยาง ส่วนระบบการให้น้ำรูปแบบใหม่เป็นเทคโนโลยีเกษตร 4.0 คือ การให้น้ำระบบการตั้งเวลาเปิดปิดอัตโนมัติเชื่อมต่อกับสมาร์ทโฟน ซึ่งในพื้นที่เกษตรกรยังไม่มีนำมาใช้ ปัจจุบันมีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีเครื่องจักรกลการให้ปุ๋ยทางใบด้วยรถพ่นยา ส่งผลให้มีความรวดเร็วและลดแรงงานคนได้ แต่ในพื้นที่ยังไม่มีให้นำรถพ่นยามาใช้ เกษตรกรจะใช้เครื่องพ่นยาแบบสพายหลัง ในการให้ปุ๋ยทางใบ ทั้งนี้ในพื้นที่ยังไม่มีให้นำเครื่องมือเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ เนื่องจากปัจจัยด้านความพร้อมของพื้นที่แปลงเกษตรและเงินทุน สิ่งสำคัญในการนำเทคโนโลยีหรือเครื่องจักรกลมาใช้งานในการทำเกษตรต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของบริบทพื้นที่และประโยชน์ความคุ้มค่าของเครื่องมือดังกล่าว

ด้านเศรษฐกิจ

เกษตรกรสามารถปรับตัวในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน และมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ที่เน้นให้เกษตรกรมีการบริหารจัดการผลผลิตสินค้าให้มีคุณภาพตรงความต้องการของตลาด โดยมีการรวมกลุ่มขายผลผลิต คือ กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนทรายขาว มีการรับซื้อทุเรียนจากสมาชิกของกลุ่มเท่านั้น ในราคาที่สูงกว่าพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น โดยคัดเกรดทุเรียนตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ดังนี้ ทุเรียนเกรดพรีเมียม ทุเรียนเกรดเอ ทุเรียนเกรดบี และทุเรียนเกรดตกไซค์ ทั้งนี้เกษตรกรมีการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับราคาทุเรียนจากพื้นที่อื่น เพื่อกำหนดราคาทุเรียนของกลุ่มแปลงใหญ่ๆ ทั้งนี้เกษตรกรมีแนวคิดว่าทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง (ในรัชกาลที่ 9) โดยไม่นิยมปลูกพืชเชิงเดี่ยว แต่มีการปลูกพืชที่หลากหลาย สามารถขายผลผลิตทางการเกษตรได้ตลอดทั้งปี อีกทั้งเกษตรกรมีการปรับตัวโดยการทำอาชีพเสริม คือ มีการรับจ้างทั่วไป เช่น งานก่อสร้าง และที่สำคัญเกษตรกรมีการลดรายจ่ายบางอย่างที่ไม่จำเป็นและใช้ชีวิตแบบพอเพียง

การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ

ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกร คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ เพราะเป็นเรื่องที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งเกษตรกรมีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับฝนฟ้าอากาศอยู่เป็นประจำ จากกรมอุตุนิยมวิทยา เพื่อวางแผนกระบวนการผลิตและหาแนวทางการป้องกันเพื่อรับมือกับสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงล่วงหน้า ทั้งนี้วิธีการป้องกันเมื่อเกิดลมพายุเข้าที่จะส่งผลให้สวนทุเรียนเกิดความเสียหาย คือ เกษตรกรมีการโยกกิ่งต้นทุเรียน ปัจจุบันสำหรับพื้นที่เกษตรที่มีความพร้อมมีการติดตั้งสถานีวัดอากาศ และมีการนำอุปกรณ์เซนเซอร์ตรวจอุณหภูมิ เช่น เซอร์วัดความชื้น และส่งค่าการแสดงผลต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกษตรกรได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสภาพอากาศได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ เพื่อใช้ในการวางแผนการทำเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ในพื้นที่ตำบลทรายขาวเกษตรกรยังไม่มี การนำเครื่องมือเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้

4. แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0

ผลการวิจัยในครั้งนี้จากวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 โดยผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการสวนทุเรียนของเกษตรกร และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ที่ได้ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เกษตรกร จากนั้นนำผลสรุปมาเสนอแบบสนทนากลุ่ม ดังนั้นจึงนำผลจากการสนทนากลุ่มมาเป็นแนวทางการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ดังนี้

4.1 แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรด้านการแสวงหาความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่

เกษตรกรควรเข้าถึงนักวิจัยด้านการเกษตร เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรด้านข้อมูลประกอบการตัดสินใจ

เกษตรกรควรนำความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน และความรู้วิชาการแบบสมัยใหม่ มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เพื่อให้ได้แนวทางการทำสวนทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือของตนเองมากขึ้น เพื่อค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำเกษตร ทั้งนี้ควรมีการจดบันทึกข้อมูลเพื่อกำหนดการเก็บเกี่ยวผลผลิต และการเก็บเกี่ยวทุเรียนต้องมีความแก่ไม่น้อยกว่า 85 เปอร์เซ็นต์ เพื่อให้ทุเรียนมีคุณภาพโดยไม่ให้ทุเรียนอ่อนในการส่งออกและเป็นการเพิ่มรายได้ของเกษตรกรที่ยั่งยืน

4.3 แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรด้านการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด

เกษตรกรควรรักษาชื่อเสียงทุเรียนทรายขาวให้คงอยู่ต่อไป โดยการนำเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) เข้ามาร่วมในการพัฒนา ทั้งนี้ควรมีการพัฒนาคุณภาพทุเรียนและการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ส่งทุเรียนเกรดพรีเมียมขายในห้างท็อปซูเปอร์มาร์เก็ต โดยมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และมีระบบรับประกันคุณภาพสินค้า เพื่อดึงดูดใจลูกค้ามากขึ้น ปัจจุบันเกษตรกรควรมีการเพิ่มช่องทางการตลาดในการขายทุเรียนผ่านตลาดออนไลน์มากขึ้น และควรมีการปรึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางสร้างแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ และสนับสนุนเครื่องมือเทคโนโลยีเครื่องวัดเปอร์เซ็นต์ความสุกของทุเรียน

4.4 แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรด้านความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค

เกษตรกรต้องมีความรู้และได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP GMP และเกษตรอินทรีย์ จากการค้นหาข้อมูลด้วยตนเองเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เกษตรกรต้องสร้างกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานดังกล่าว

4.5 แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

เกษตรกรต้องมีการใช้ลดใช้ปุ๋ยเคมีและใช้ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ทั้งนี้มีการให้ปุ๋ยทางใบควบคู่กับการให้ปุ๋ยทางราก และควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมส่งเสริมให้เยาวชนหรือเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ มีองค์ความรู้ และการปฏิบัติการทำเกษตร เพื่อให้เกิดการพัฒนาการอนุรักษ์พื้นที่เกษตรในชุมชน

4.6 แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรด้านความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร

เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มขายผลผลิต เพื่อร่วมกันบริหารจัดการผลผลิตและจำหน่ายให้สามารถลดต้นทุนการผลิตและพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพ ทั้งนี้ควรดำเนินการส่งเสริมให้มีเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเกษตรหรือมีความสนใจประกอบอาชีพทางด้านเกษตร เข้ามาทำเกษตรและพัฒนาการทำเกษตรในพื้นที่ให้มีความก้าวหน้าเกษตรสมัยใหม่

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง “การปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียน ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี” ได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการสวนทุเรียนของเกษตรกรในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

การบริหารจัดการสวนทุเรียนของเกษตรกรในตำบลทรายขาวอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ซึ่งแบ่งการบริหารจัดการทรัพยากรในการบริหารทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านแรงงาน มีความสำคัญในภาคการเกษตร ซึ่งเกษตรกรลงมือทำเกษตรด้วยตนเอง และใช้แรงงานในครัวเรือน มีการจ้างแรงงานนอกในช่วงฤดูกาลเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556) ในส่วนของคุณสมบัติของเกษตรกร 4.0 โดยมีตัวบ่งชี้ เกษตรกรสามารถบริหารจัดการปัจจัยการผลิตด้านแรงงาน คือ มีการใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลักและจ้างแรงงานนอกตามความจำเป็น และสอดคล้องกับงานวิจัยของรตยาภรณ์ ชูภู (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการในกระบวนการผลิตต้นพันธุ์หมอนทองแบบเสียบยอดของเกษตรกรในจังหวัดชุมพร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจ้างแรงงาน โดยนิยมจ้างแรงงานชั่วคราว

1.2 ด้านเงินทุน การบริหารจัดการเงินทุนในการทำสวนทุเรียน เกษตรกรใช้เงินทุนของตนเอง ซึ่งเป็นรายได้จากการขายทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมาและจากภาคการเกษตรอื่น ๆ การขายทุเรียนแต่ละปีสามารถคืนทุนและได้รับกำไรจากการขายทุเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของรตยาภรณ์ ชูภู (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการในกระบวนการผลิตต้นพันธุ์หมอนทองแบบเสียบยอดของเกษตรกรในจังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนของตนเองในการผลิต

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์รวมถึงปัจจัยการผลิต เกษตรกรมีอุปกรณ์การจัดสวนในการทำสวนและใช้เงินทุนของตนเองในการซื้ออุปกรณ์ โดยจะมีอุปกรณ์พื้นฐานที่จำเป็น และปัจจัยการผลิต คือ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยชีวภาพ และปุ๋ยเคมี สอดคล้องกับแนวคิดทรัพยากรในการบริหารของธงชัย สันติวงษ์ (2545, น. 14) กล่าวว่า วัสดุสิ่งของถือว่าเป็นปัจจัยที่มีปริมาณมูลค่าสูงไม่ต่างไปจากปัจจัยอื่น ๆ เพราะวัตถุดิบและสิ่งของวัสดุของเหล่านี้จะต้องมีการจัดหามาใช้ดำเนินการผลิต

1.4 ด้านการจัดการมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการวางแผนเพื่อดำเนินการงานไปถึงเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้เกษตรกรมีการวางแผนในการทำสวนทุเรียน ตั้งแต่วิธีการปลูกทุเรียน ปัจจุบันในพื้นที่มีแนวทางการจัดการสวนแบบใหม่เพื่อความอยู่รอดและยั่งยืน มีวิธีการให้น้ำระยะพัฒนาผล เกษตรกรมีการให้น้ำสม่ำเสมอหรือให้น้ำทุกวัน มีการให้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน มีการกำหนดการเก็บเกี่ยวผลผลิต สำหรับทุเรียนพันธุ์หมอนทองมีหลังจากดอกบาน 120-130 วัน และมีการตัดแต่งกิ่งเพื่อควบคุมทรงพุ่ม จะทำการตัดแต่งกิ่ง

ครั้งใหญ่ปีละ 1 ครั้ง เป็นระยะหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต ทั้งนี้การวางแผนของเกษตรกร มีความสอดคล้องกับแนวคิด ทรัพยากรในการบริหารของธงชัย สันติวงษ์ (2545, น. 14) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรในการบริหารจะมีการจัดการ ซึ่งจะเป็นการออกแบบงานที่มีการระบุถึงขั้นตอนวิธีของทำงานกับเครื่องมือที่นำมาใช้ ถ้ากิจการใดได้มีการจัดวิธีปฏิบัติงานได้ดีประสิทธิภาพจากการปฏิบัติงานต่าง ๆ ก็จะได้ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดการประหยัดต้นทุนและกำลังแรงงาน ตลอดจนมีการใช้เครื่องจักรเครื่องมือเต็มกำลังประสิทธิภาพ

1.5 ด้านเครื่องจักรกล โมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 มีการส่งเสริมให้เกษตรกรนำเครื่องมือเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ในการเกษตร ในกระบวนการผลิตให้มีความรวดเร็วสามารถลดต้นทุนการผลิตและแรงงานได้ ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เครื่องมือเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลที่เกษตรกรนำมาใช้ได้แก่ เครื่องตัดหญ้า เครื่องพ่นยา มอเตอร์สูบน้ำ เครื่องพ่นยาแรงสูง ระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ เครื่องตรวจสอบสภาพดิน รถแบ็คโฮ ซึ่งเป็นเครื่องมือเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลที่มีความจำเป็นพื้นฐานที่ใช้ในการทำเกษตรสำหรับแปลงเกษตรจำนวนไม่มาก เกษตรกรมีความคุ้นเคยกับการใช้งานเพราะมีความสะดวก ปัจจุบันมีเครื่องมือเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลการเกษตรใหม่ ๆ ในการทำสวนทุเรียน แต่ในพื้นที่ยังไม่มีนำมาใช้ ได้แก่ รถกระเช้าสำหรับการตัดแต่งกิ่ง รถตัดหญ้าแบบนั่ง แอร์บลาส (ใช้สำหรับการพ่นสารเคมี) เครื่องใส่ปุ๋ย รถแทรกเตอร์พวงท้ายแขนสเปรย์พ่นสารเคมี ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทรัพยากรในการบริหารของธงชัย สันติวงษ์ (2545, น. 14) ได้กล่าวว่า เครื่องจักรกล คือ อุปกรณ์ที่หาซื้อได้อย่างพิถีพิถัน เพื่อใช้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า

1.6 ด้านการตลาด เกษตรกรมีการเพิ่มช่องทางการตลาดโดยมีการขายทุเรียนผ่านตลาดออนไลน์ โดยใช้แอปพลิเคชันเฟซบุ๊กและไลน์ ซึ่งจะมีกลุ่มลูกค้าสั่งซื้อและจองล่วงหน้า ทำให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการต้นทุนการผลิตและดูแลผลผลิตให้มีคุณภาพ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับกลุ่มลูกค้า ส่งผลให้มีการสั่งซื้อและจองเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งเป็นความสารถของเกษตรกรที่มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองสู่การเป็นเกษตรกร 4.0 ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 มีสอดคล้องกับแนวคิดทรัพยากรทางการจัดการของคณาจารย์สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (2556, น. 17-19) ในประเด็นการตลาดจะทำให้เกิดการซื้อขายสะดวกรวดเร็ว ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถติดต่อสัมพันธ์กันได้ตลอดเวลาการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทางการตลาดจะมีผลต่อระบบเศรษฐกิจอย่างมาก ทำให้เกิดการหมุนเวียนของปัจจัยการผลิต ช่วยสร้างความต้องการในสินค้าและบริการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของประเทศได้อีกทางหนึ่ง

1.7 ด้านขวัญกำลังใจ การบริหารจัดการขวัญกำลังใจที่สามารถสัมผัสได้เกษตรกรมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและมีความสุขในการทำเกษตร เพราะ เกษตรกรมีใจรักในประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งการทำเกษตรสามารถเป็นรายได้หลักของครัวเรือน ทั้งนี้เกษตรกรพอใจรายได้จากการขายทุเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทรัพยากรการบริหารของศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2546, น. 76) กล่าวถึง การปฏิบัติงานต้องให้ความสำคัญกับจิตใจของผู้ปฏิบัติงานให้มากขึ้น จึงเพิ่มในส่วนของขวัญและ

กำลังใจ และยิ่งสอดคล้องกับแนวคิดทรัพยากรทางการจัดการของคณาจารย์สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (2556, น. 17-19) ในประเด็นขวัญและกำลังใจ ในการทำงานที่มองเห็นถึงความสำคัญหรือคุณค่าจิตใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีมากขึ้นผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของคนงานมากยิ่งขึ้น

1.8 ด้านข้อมูลข่าวสาร เกษตรกรมีการติดตามและได้รับข้อมูลข่าวสารจาก การจัดประชุมของกลุ่มแปลงใหญ่ฯ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเครือข่ายเกษตรกร ปัจจุบันทางกลุ่มแปลงใหญ่ฯ มีการนำแอปพลิเคชันไลน์ เพื่อใช้ติดต่อและประสานงานระหว่างสมาชิกของกลุ่ม มีความสอดคล้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2560, น. 6) ในประเด็นหลักแนวคิดของเกษตรกร 4.0 ด้านเกษตรกรมีข้อมูลข่าวสารและความรู้ความสามารถทันสถานการณ์ ฟังพาดตนเองได้ และสถาบันเกษตรกรเป็นกลไกหลักขับเคลื่อนภาคการเกษตร ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา และยิ่งสอดคล้องกับแนวคิดทรัพยากรทางการจัดการของคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (2556, น. 17-19) ในประเด็นข้อมูลข่าวสาร เมื่อก้าวเข้าสู่โลกาภิวัตน์ ระบบการสื่อสารที่ไร้พรมแดน เชื่อมโยงเป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั่วโลก ทำให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็ว หากธุรกิจไม่มีหรือไม่รู้ข้อมูลที่ทันสมัยก็จะเสียเปรียบธุรกิจอื่นที่เป็นคู่แข่ง

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรเจ้าของสวนทุเรียนถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ (1) คุณสมบัติของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 และ (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0

2.1 คุณสมบัติของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0

คุณสมบัติของเกษตรกรสวนทุเรียน ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ด้านเกษตรกร 4.0 หรือ Smart Farmers ในประเด็นเกษตรกรสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการทำเกษตรได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ทั้งหมด 6 คุณสมบัติ ดังนี้

2.1.1 เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องที่อยู่ เกษตรกรได้รับเชิญเป็นวิทยากรเกี่ยวกับการดูแลสวนทุเรียน การขยายพันธุ์ทุเรียน การทำปุ๋ยหมัก และการรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ และสามารถให้

คำปรึกษาและคำแนะนำกับเกษตรกรรายอื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556) ในส่วนของคุณสมบัติของเกษตรกร 4.0 ด้านการมีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ โดยมีตัวบ่งชี้เกษตรกรสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ และให้ปรึกษาหรือคำแนะนำกับเกษตรกรรายอื่น ๆ ได้ และสามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบหรือจุดเรียนรู้ให้กับผู้อื่นได้ รวมทั้งเคยมีผู้มาศึกษาดูงานในแปลงเกษตร

2.1.2 เกษตรกรมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ซึ่งเกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือของตนเอง เพื่อสืบค้นข้อมูลและเปิดดูวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนทุเรียน นำมาวิเคราะห์วางแผนและปรับใช้ในรูปแบบการทำสวนทุเรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556) ในประเด็นของคุณสมบัติของเกษตรกร 4.0 ด้านการมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ โดยมีตัวบ่งชี้ เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลทั้งจากเจ้าหน้าที่และผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอื่นๆ เช่น Internet Mobile Phone Smart phone และมีการบันทึกและใช้ข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อวางแผนก่อนเริ่มดำเนินการและบริหารจัดการผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมทั้งเกษตรกรสามารถยืนยันได้ว่าเมื่อใช้ข้อมูลในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอาชีพของตนแล้วทำให้ผลผลิตหรือรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม

2.1.3 เกษตรกรมีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด เกษตรกรมีการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ คือ หมวกทุเรียน เป็นอุปกรณ์เพื่อป้องกันศัตรูพืชที่เข้าทำลายผลผลิตในช่วงใกล้เก็บเกี่ยว มีการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาด โดยมีการรวมกลุ่มขายผลผลิต คือ กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนทรายขาว เกษตรกรมีการบริหารจัดการตั้งแต่กระบวนการผลิต เพื่อพัฒนาทุเรียนให้มีคุณภาพสามารถแข่งขันในระดับประเทศได้ และมีตลาดรองรับ คือ ห้างท็อปซูเปอร์มาร์เก็ตและผู้ประกอบการอื่น ๆ ทำให้ทุเรียนในพื้นที่สามารถขายได้ทั้งหมดไม่เหลือตกค้าง ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559, น. 2) ในประเด็นแนวทางการดำเนินงานของระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและรวมกันจำหน่าย โดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน และ 2. เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ อุทองทรัพย์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปรับตัวโดยการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง อีกทั้งสอดคล้องกับคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556) ในประเด็นคุณสมบัติของเกษตรกร 4.0 ด้านการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด โดยมีตัวบ่งชี้ เกษตรกรมีความสามารถในการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดเพื่อให้ขายผลผลิตได้ สามารถขายผลผลิตได้ทั้งหมดไม่มีเหลือตกค้าง และมีคำสั่งซื้อผลผลิตล่วงหน้าชัดเจน ทำให้การวางแผนการผลิตได้อย่างต่อเนื่อง

2.1.4 เกษตรกรมีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค เกษตรกรมีความรู้และได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP GMP และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จากการค้นหาข้อมูลด้วยตนเองและจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เกษตรกรมีกระบวนการผลิตโดยยึดตามมาตรฐาน GAP ทุเรียน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตรงความต้องการของตลาด ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2560) ในประเด็นหลักแนวคิดเกษตรกร 4.0 ด้านตลาดนำกระบวนการผลิต และสินค้าเกษตรมีคุณภาพ มาตรฐานความปลอดภัย ภาคการเกษตรเติบโตอย่างยั่งยืน ด้วยงานวิจัย เทคโนโลยี/ นวัตกรรม สามารถประยุกต์กับองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น และยังสอดคล้องกับคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556) ในประเด็นคุณสมบัติของเกษตรกร 4.0 ด้านความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค โดยมีตัวบ่งชี้ เกษตรกรมีความรู้หรือได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP GMP เกษตรอินทรีย์ หรือมาตรฐานอื่น ๆ จากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือการสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง และมีความตั้งใจจะทำเกษตรให้ได้มาตรฐานดังกล่าว

2.1.5 เกษตรกรมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ในกระบวนการผลิตเกษตรกรไม่ใช้สารเคมีหรือยาฆ่าแมลงในการกำจัดศัตรูพืช ทำให้เกิดผลดีกับดินทุเรียนและสุขภาพของเกษตรกรด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุจนางัย จิตชัยภูมิ และบุศรา ลีมนิรันดร์กุล (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวของเกษตรกรรายย่อยในการลดต้นทุนการผลิตข้าวหน้าน้ำฝน อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการศัตรูพืช โดยผลิตสารไล่แมลงจากสมุนไพรหรือพืชที่พบในท้องถิ่น เช่น สะเดาผล คุณใช้กำจัดหอยเชอรี่ เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนในการปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น สามารถลดต้นทุนในด้านค่าปุ๋ยเคมีและการกำจัดแมลงศัตรูข้าว และวิธีการดังกล่าวทำให้ผู้ผลิตปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสภาพดินดีขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรมีส่วนร่วม สนับสนุน ช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน ในด้านทุนและแรงงาน ได้แก่ กิจกรรมงานมัสยิด งานวัด งานตาดีกา งานโรงเรียน งานกีฬาสามัคคีสัมพันธ์ของชุมชน กิจกรรมปลูกต้นไม้ และงานสำคัญต่าง ๆ โดยสอดคล้องกับคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556) ในประเด็นคุณสมบัติของเกษตรกร 4.0 ด้านการมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยมีตัวบ่งชี้ เกษตรกรมีส่วนช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยมีการบริจาคทรัพย์สินหรือสิ่งของต่าง ๆ ให้กับกิจกรรมในชุมชน

2.1.6 เกษตรกรมีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร มีการสืบทอดพื้นที่ทำเกษตรและอาชีพเกษตรจากบรรพบุรุษ และมีแนวคิดที่จะส่งต่อพื้นที่ทำเกษตรให้กับลูกหลาน ทั้งนี้มีการสอนลูกหลานทำเกษตรและทำเกษตรร่วมกับลูกหลานในช่วงเวลาว่าง อีกทั้งมีความภูมิใจในพื้นที่ตำบลทรายขาว เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้งน้ำและดิน เหมาะแก่การเพาะปลูก สามารถปลูกพืชได้หลากหลายและให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556) ในประเด็นคุณสมบัติเกษตรกรมีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร โดยมีตัวบ่งชี้ คือ เกษตรกรรักและหวงแหนพื้นที่และอาชีพทางการเกษตรไว้ให้รุ่นต่อไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรย์ ราชนุ้ย (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบศักยภาพ

การผลิตทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่ตำบลทรายขาวมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง นำไปสู่ฐานของการมีภูมิคุ้มกันทางอาหาร เพราะเกษตรกรมีพืชยังชีพที่หลากหลาย โดยเฉพาะพืชท้องถิ่น

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ดังนี้

2.2.1 ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียน

การปรับตัวของเกษตรกรตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกร ที่สามารถส่งผลให้เกษตรกรมีความพยายามเพื่อปรับตัว โดยมีปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกร ดังนี้

- ด้านความรู้ เกษตรกรมีการพัฒนาตนเองและเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ และสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือของตนเอง เพื่อค้นหาค้นหาความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการทำสวนทุเรียนตลอดเวลา ปัจจุบันมีการนำความรู้วิชาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปรัชญาชาวบ้าน การอบรม และจากการศึกษาดูงานพื้นที่อื่น นำมาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรของตนเองให้เหมาะสมกับพื้นที่และเพื่อให้การทำเกษตรเกิดประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์ติดตามและพยากรณ์เศรษฐกิจการเกษตร (2559) กล่าวถึง ความพร้อมของภาคการเกษตร 4.0 เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ “ภายใต้โมเดลไทยแลนด์ 4.0” ซึ่งการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรสู่การเป็น Smart Farmer และ Young Smart Farmer ที่มีความก้าวหน้าในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตและการตลาด มีการติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการนำข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรมาประยุกต์ใช้ในการเกษตรของตนเองมากขึ้น

- ด้านการลดต้นทุนการผลิต มีการทำปุ๋ยใช้เอง คือ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ และลดการใช้ปุ๋ยเคมี หลังจากเกษตรกรได้ทำปุ๋ยใช้เอง สามารถลดต้นทุนจากเดิมได้ ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของเกษตรกร 4.0 ที่เน้นการแก้ไขปัญหาการขาดทุนจากการทำสวนทุเรียน สอดคล้องกับคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556) ในประเด็นคุณสมบัติของเกษตรกร 4.0 ในประเด็นเกษตรกรความสามารถในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต โดยเกษตรกรมีวิธีการในการลดค่าใช้จ่ายปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ทำปุ๋ยใช้เอง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชฎาธาร สิทธิโท (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาบทเรียนการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดพันธุ์นางแลที่สามารถดำรงคงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ผลการวิจัย

พบว่า เกษตรกรมีการปรับตัว คือ เกษตรกรรู้จักพลิกแพลงและประยุกต์ใช้วัสดุเหลือใช้จากการผลิต สับปะรดเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น ทำปุ๋ยหมัก ทำกระดาดใส่สับปะรด อีกทั้งมีความสอดคล้องกับบนถมล นีราทรร และสุวีจฉรฯ เปียมญาติ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวของเกษตรกรจากผลกระทบของข้อตกลง การค้าเสรีต้องการตอบโจทย์สำคัญ 4 ประการ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรพยายามลดต้นทุนการผลิต โดยลดการใช้ปุ๋ยเคมี และหันมาทำปุ๋ยชีวภาพใช้เอง หรือหมักปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองแบบ “ลองผิดลองถูก”

- ด้านการลดต้นทุนด้านแรงงาน ปัจจุบันการทำสวนทุเรียนมีการนำเครื่องมือ เทคโนโลยีและเครื่องจักรกลมาใช้ในกระบวนการผลผลิตเพื่อทดแทนแรงงานคน คือ รถกระเช้า เพื่อใช้ในการตัดแต่งกิ่งต้นทุเรียนที่สูง ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและลดแรงงานคนได้ แต่ในพื้นที่ที่ยังไม่มีการ นำมาใช้ การตัดแต่งกิ่งเกษตรกรลงมือทำเกษตรด้วยตนเองและบางรายมีการจ้างแรงงานซึ่งเป็นแรงงานใน ชุมชนที่มีความชำนาญ โดยสอดคล้องกับคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556) ในส่วนของคุณสมบัติของเกษตรกร 4.0 ในประเด็น ความสามารถในการบริหารจัดการปัจจัยด้านแรงงาน โดยเกษตรกรใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลักและจ้าง แรงงานจากภายนอกตามความจำเป็น

- ด้านการตลาด เกษตรกรในพื้นที่ที่มีการเปิดสวนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดย เชื่อมโยงกับกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนตำบลทรายขาว ซึ่งเกษตรกรได้เป็นสมาชิกของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนด้วย ถือว่าเป็นการเปิดช่องทางการตลาดอีกรูปแบบหนึ่ง เพื่อให้กลุ่มลูกค้าที่มีความชอบท่องเที่ยวพักผ่อน ท่ามกลางธรรมชาติสีเขียว สามารถมาซื้อทุเรียนถึงหน้าสวน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง เกษตรกรและลูกค้า เป็นการเพิ่มโอกาสในการขายต้นพันธุ์ทุเรียน ผลไม้หรือผักอื่น ๆ ได้ที่มีในสวนของ เกษตรกร โดยสอดคล้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2560, น. 25) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “เกษตรกร มั่นคง ภาคเกษตรมั่งคั่ง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” ในด้านเกษตรกรมั่นคง มีการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ของเกษตรกรและเชื่อมโยงเครือข่าย สถาบันเกษตรกร Smart Group และ Smart Enterprise สร้าง ความเข้มแข็งให้แก่สถาบันเกษตรกรทั้งในด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด และการบริหารจัดการ

- ด้านความสำเร็จในการทำเกษตร เกษตรกรมีความสุขและมีใจรักกับการทำเกษตร จึง ทำให้เกิดความทุ่มเทและเอาใจใส่ลงมือปฏิบัติทำเกษตรด้วยตนเองตั้งแต่ขั้นตอนแรกการปลูก ดูแลผลผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต ทำให้รู้จักอาการโรคต่าง ๆ ของทุเรียน และหาแนวทางแก้ไขปัญหาสุดที่เกิดขึ้นระหว่าง กระบวนการผลิตได้ด้วยตนเอง จากการลองผิดลองถูก รวมถึงใช้ประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและ ความรู้วิชาการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556) ในส่วนของคุณสมบัติของเกษตรกร 4.0 ในประเด็นเกษตรกรมีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร โดยมีตัวบ่งชี้ คือ มีความสุขและพึงพอใจในการ ประกอบอาชีพการเกษตร สามารถยืนยันได้ว่าสามารถแก้ไขหรือจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ในระหว่างการผลิต ได้ และสามารถยืนยันได้ว่าผลจากการประกอบอาชีพการเกษตรทำให้มีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดี

2.2.2 ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียน

การปรับตัวของเกษตรกรตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกร ที่สามารถส่งผลให้เกษตรกรมีความพยายามเพื่อปรับตัว ซึ่งเป็นความต้องการของสังคมและสภาพแวดล้อมที่ผลักดันให้เกษตรกรต้องปรับตัว โดยมีปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกร ดังนี้

- ด้านเทคโนโลยี ในพื้นที่ที่มีการใช้เทคโนโลยีการให้น้ำด้วยระบบสปริงเกอร์ จากเดิมให้น้ำด้วยสายยาง ส่วนระบบการให้น้ำรูปแบบใหม่เป็นเทคโนโลยีเกษตร 4.0 คือ การให้น้ำระบบการตั้งเวลาเปิดปิดอัตโนมัติเชื่อมต่อกับสมาร์ตโฟน ในพื้นที่เกษตรกรยังไม่มีนำมาใช้ ทั้งนี้เทคโนโลยีเครื่องวัดเปอร์เซ็นต์ความสุกของทุเรียน กำลังเป็นที่สนใจของเกษตรกร ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวมีต้นทุนสูง เกษตรกรไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะซื้อมาใช้งาน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา ชื่นจิตต์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางของเทคโนโลยีฟาร์มอัจฉริยะ (Smart Farming Technology) กรณีศึกษา ไร่ไวน์กรานมอนเต้ (Gran Monte) เพื่อรองรับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาชาติดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ประเทศไทย 4.0 ผลการศึกษาพบว่า การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้กับภาคการเกษตรถือว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย เกษตรกรต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ ศึกษาวิธีการใช้และสร้างความยอมรับ อีกทั้งเทคโนโลยีที่นำมาใช้ยังมีราคาสูง เกษตรกรรายย่อยยังไม่สามารถหาซื้อเองได้ ยกเว้นผู้ที่มีเงินทุนมากพอที่จะลงทุน และผลผลิตมีมูลค่าที่คุ้มกับการลงทุนในเทคโนโลยีนั้น

- ด้านเศรษฐกิจ การปรับตัวของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลทรายขาว สามารถปรับตัวได้ดีในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบัน และมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ที่เน้นให้เกษตรกรมีการบริหารจัดการผลิตให้สินค้ามีคุณภาพตรงความต้องการของตลาด ทั้งนี้เกษตรกรมีแนวคิดว่าเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง (รัชกาลที่ 9) เกษตรกรทุกรายมีการลดความเสี่ยงจากปลูกพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งไม่ได้เพียงทำสวนทุเรียนเพียงอย่างเดียว แต่มีการปลูกพืชที่หลากหลาย และมีอาชีพเสริม คือมีการรับจ้างทั่วไป อีกทั้งมีการลดรายจ่ายบางอย่างที่ไม่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชฎาทรา สิริทิโท (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาบทเรียนการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดพันธุ์นางแลที่สามารถดำรงคงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่า การปรับตัวของเกษตรกร คือ เกษตรกรมีแนวคิดและวิถีคิดที่เป็นจุดยืนของตน คือ ยึดหลักความพอเพียงไม่วิ่งตามกระแสนิยม แต่ได้เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและปรับตัวให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล นิราทร และสุวิจฉรา เปี่ยมญาติ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวของเกษตรกรจากผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรี ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปรับตัวพยายามปลูกพืชให้หลากหลายมากขึ้น เข้าสู่ระบบเกษตรพันธสัญญาหาอาชีพเสริม เช่น เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา และปลูกยางพารา และมีการปรับตัวด้วยการลดรายจ่าย เช่น เหล้า บุหรี่ และลดการใช้ปุ๋ยเคมี หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนาญ์ จิตชัยภูมิ และบุศรา ลัมน์รินทร์กุล (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวของเกษตรกรรายย่อยในการลดต้นทุนการผลิตข้าวหน้าน้ำฝน

อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า การปรับตัวด้านอาชีพเสริม เกษตรกรหันมาประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนโดยอาชีพที่พบ คือ อาชีพทอผ้าไหม รับจ้าง ค้าขาย เลี้ยงสุกร และอาชีพจักสาน ซึ่งการประกอบอาชีพเสริมเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

- การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ เกษตรกรมีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับฝนฟ้าอากาศอยู่เป็นประจำ จากกรมอุตุนิยมวิทยา เพื่อวางแผนกระบวนการผลิตและการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียน ทั้งนี้พื้นที่เกษตรที่มีความพร้อมมีการติดตั้งสถานีวัดอากาศ และมีการนำอุปกรณ์เซนเซอร์ตรวจอุณหภูมิ เซนเซอร์วัดความชื้น และส่งค่าการแสดงผลต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต แต่ในพื้นที่ตำบลทรายขาว เกษตรกรยังไม่มี การนำเครื่องมือเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของนุจนาจย์ จิตชัยภูมิ และบุศรา ลีมนิรันดร์กุล (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวของเกษตรกรรายย่อยในการลดต้นทุนการผลิตข้าวหน้าน้ำฝน อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการขุดสระน้ำขนาดเล็ก สถานการณ์ภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง และน้ำท่วม เป็นปัญหาสำคัญในการผลิตข้าวหน้าน้ำฝนในพื้นที่ศึกษา จากสถานการณ์ดังกล่าวเกษตรกรในชุมชน ได้มีการปรับตัวเพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งการผลิตข้าวโดยการขุดสระน้ำขนาดเล็กเพื่อช่วยลดปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง

4. แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0

4.1 แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรด้านการแสวงหาความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ เกษตรกรควรเข้าถึงนักวิจัยด้านการเกษตร เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรด้านข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เกษตรกรควรนำความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน และความรู้วิชาการแบบสมัยใหม่ มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เพื่อให้ได้แนวทางทำสวนทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือของตนเองมากขึ้น เพื่อค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำเกษตร

4.3 แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรด้านการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด เกษตรกรควรรักษาชื่อเสียงทุเรียนทรายขาวให้คงอยู่ต่อไป โดยการนำเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) เข้ามาร่วมในการพัฒนา ทั้งนี้ควรมีการพัฒนาคุณภาพทุเรียนและการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ส่งทุเรียนเกรดพรีเมียมขายในตลาดโมเดิร์นเทรด โดยมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และมีระบบรับประกันคุณภาพสินค้า ปัจจุบันเกษตรกรควรมีการเพิ่มช่องทางการตลาดในการขายทุเรียนผ่านตลาดออนไลน์มากขึ้น และควรมีการปรึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางสร้างแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ และสนับสนุนเครื่องมือเทคโนโลยีเครื่องวัดเปอร์เซ็นต์ความสุกของทุเรียน

4.4 แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรด้านความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค เกษตรกรต้องมีความรู้และได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP GMP และเกษตรอินทรีย์ จากการค้นหาข้อมูลด้วยตนเองเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เกษตรกรต้องสร้างกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานดังกล่าว

4.5 แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม เกษตรกรต้องมีการใช้ลดใช้ปุ๋ยเคมีและใช้ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ทั้งนี้มีการให้ปุ๋ยทางใบควบคู่กับการให้ปุ๋ยทางราก และควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมส่งเสริมให้เยาวชนหรือเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ มีองค์ความรู้ และการปฏิบัติการทำเกษตร เพื่อให้เกิดการพัฒนาการอนุรักษ์พื้นที่เกษตรในชุมชน

4.6 แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรด้านความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มขายผลผลิต เพื่อร่วมกันบริหารจัดการผลิตและจำหน่าย ให้สามารถลดต้นทุนการผลิตและพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพ ทั้งนี้ควรดำเนินการส่งเสริมให้มีเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเกษตรหรือมีความสนใจประกอบอาชีพทางด้านเกษตร เข้ามาทำเกษตรและพัฒนาการทำเกษตรในพื้นที่ที่มีความก้าวหน้าเกษตรสมัยใหม่

ทั้งนี้แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 มีความสอดคล้องกับ แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2565 (2559, น. 33) ที่กล่าวว่า การปรับตัวของเกษตรกรสู่เกษตรกรมืออาชีพ (Smart Farmer) เกษตรกรจำนวนมาก ยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตเชื่อมโยงไปจนถึงการแปรรูปและการตลาด การขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องการใช้ปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะปุ๋ยเคมี สารเคมีการเกษตร ทำให้เกษตรกรใช้ปัจจัยการผลิต ดังกล่าวมากเกินไปจนก่อให้เกิดต้นทุนการผลิตสูงแล้ว ยังก่อให้เกิดการตกค้างของสารพิษ ในผลผลิตการเกษตร ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในระยะยาว การพัฒนาการเกษตรให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน ต้องอาศัย “เกษตรกร” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ดังนั้น การปรับตัวของเกษตรกร จึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เป้าหมาย การพัฒนาการเกษตรของประเทศบรรลุผลสำเร็จได้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความสำคัญกับการพัฒนา เกษตรกรเป็น Smart Farmer ที่มีความพร้อมทั้งในแง่องค์ความรู้ด้านการผลิต การตลาด มีการนำเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิธีการปฏิบัติที่ดีมาใช้ผสมผสานกับองค์ความรู้สมัยใหม่ที่เหมาะสมในการพัฒนาการเกษตร โดยคำนึงถึงคุณภาพมาตรฐานและปริมาณความต้องการของตลาด รวมถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ และยังสอดคล้องกับศูนย์ติดตามและพยากรณ์เศรษฐกิจการเกษตร (2559) ได้กล่าวถึง ความพร้อมของภาคการเกษตร 4.0 เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ภายใต้โมเดลไทยแลนด์ 4.0 ภาคการเกษตรควรให้ความสำคัญในการเตรียมพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรสู่การเป็น Smart Farmer และ Young Smart Farmer ที่มีความก้าวหน้าในการนำเทคโนโลยีมา

ใช้ในการผลิตและการตลาด มีการติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการนำข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรมาประยุกต์ใช้ในการเกษตรของตนเองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง “การปรับตัวของเกษตรกรสวนทุเรียน ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี” พบว่า ในกระบวนการผลิตเกษตรกรยังไม่มี การนำเครื่องมือเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่มาใช้ อีกทั้งยังไม่มี การแปรรูปทุเรียนที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า ดังนั้น เพื่อให้เกษตรกรมีการปรับตัวตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1.1 เกษตรกรควรนำเครื่องมือเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิตมากขึ้น เช่น เครื่องวัดเปอร์เซ็นต์ความสุกของทุเรียน รถกระเช้าเพื่อใช้ในการตัดแต่งกิ่งต้นทุเรียนที่มีความสูงมาก เพื่อให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถลดต้นทุนการผลิตและแรงงานคน

1.2 เกษตรกรควรมีการแปรรูปทุเรียนที่หลากหลาย เช่น ทุเรียนทอด แยมทุเรียน ไอศกรีมทุเรียน ลูกอมรสทุเรียน ทุเรียนเชื่อม เป็นต้น เพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภคที่ชื่นชอบทุเรียน สามารถเลือกซื้อได้หลากหลาย และทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับผู้ที่สนใจจะศึกษาเกี่ยวกับ การปรับตัวของเกษตรกรตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ควรพิจารณาข้อเสนอแนะเหล่านี้เพิ่มเติม

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวของเกษตรกรระหว่าง 2 พื้นที่ ตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่หลากหลาย และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมเกษตรกรตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่

2.2 ควรศึกษาศักยภาพความพร้อมของเกษตรกรในการปรับตัวตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 เพื่อนำข้อมูลเป็นแนวทางในการวางแผนการปรับตัวของเกษตรกรแต่ละพื้นที่ ได้อย่างเหมาะสมตรงความต้องการของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของเกษตรกรตามโมเดลการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ที่ปลูกพืชชนิดอื่นหรือในพื้นที่อื่น เพื่อให้งานวิจัยมีลักษณะที่หลากหลาย สามารถเป็นทางเลือกในการปรับตัวของเกษตรกรได้มากยิ่งขึ้น